

Ludas Matyi vándorútja

Törökországban, az egykori asszíriai város, Sultantepe környékén 1951-ben O. R. Gurney, az oxfordi egyetem asszír-rológiai munkatársa ásatás közben 572 agyagtáblára bukkant.

Az asszír Dzusimil-Ninurta történetének töredéke a törökországi Sultantepeben kiásott ékírásos agyagtáblán

Az egyik ékírásos agyagtábla (képünkön) i. e. 701-ben másolt meseszövegének ő *A nippuri szegény ember meséje* címet adta. (Dzusimil-Ninurta asszír szegényembert a nippuri városbíró megfosztja egyetlen kecskéjétől. Ő ezért háromszoros bosszút fogad, s állótözetekben hozzáférközve háromszor el is páholja a bírót.) A mese háromezeréves vándorlása alatt meghökkentő szövegállandóságot mutat. Ugyanis minden kor és nép számára alapvető igazságot fogalmaz meg: a zsarnokságba nem szabad és nem kell bekenyugodni. Magyarra fordított szövege kétségtelenné teszi, hogy a Ludas Matyi meséjének ősi változata került elő.

Dzusimil-Ninurta – Ludas Matyi vándorútja évezredek és földrészeket át. (Julow Viktor kutatása alapján tervezte Masits László. Grafika: Szecsó Tamás – megjelent: Szülőföldünk, a Tiszántúl I.)

Fazekas Mihály a felvilágosodás korabeli irodalmának egyik legkiválóbb költője. Fő műve: *Ludas Matyi egy eredeti Magyar Rege négy levonásban* (1804). Tárja a rettenthetetlen parasztleány háromszoros furfangos bosszúja földesurán, aki erőszakkal elvette a vásárra felhajtott libáit, s ok nélkül ötven botot veretett rá. A legnagyobb magyar könyvsikerek egyike. Több mint 80 kiadást ért (1982-ig). A debreceni irodalomtudós, Julow Viktor (1919–1982) kutatásának köszönhető: az asszír mesének élt, vagy él arab, török, újjörög, bosnyák, szerb, szicíliai, olasz, rétóromán, katalán, provanszál, francia, lotharingiai, breton, norvég, svéd, finnországi, észt, angol-amerikai, spanyol-amerikai, örmény, grúz, orosz, ukrán, lengyel, moldovai, csángómagyar, román változata. Újabb fordítások az asszír mesének ókasztiliai, asztúriai, Puerto-Ricó-i, dominikai, chilei, krétai és további két török változatáról is tudósítanak. A Moldovában katonáskodó Fazekas szövegéhez a moldovai csángómagyar, még inkább a román mese áll legközelebb. A történet az *Ezeregyéjszakában* is szerepel. (Julow Viktor nyomán)

Fazekas Mihály (Debrecen, 1766 – Debrecen, 1828) költő, botanikus

Fazekas írásműve nyomán 1949-ben játékfilmet is forgattak. A *Ludas Matyi*-film főszerepét a bal-mazújvárosi Soós Imre (képünkön) neves színművész játszotta. A játékfilmet Albánia, Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Bulgária, Csehszlovákia, Finnország, Izrael, Kanada, Kína, Lengyelország, Mongólia, Német Demokratikus Köztársaság, Románia, Szovjetunió filmszínházaiban milliók látták. A klasszikus írásmű alapján forgatott játékfilm a kitűnő művészekkel világsikert aratott. Az évtizedek óta nem látott filmet a restaurátorok kiváló munkájának köszönhetően a közelmúltban az MTV ismét vetíthette a nézők nagy meglepedésére.

Összeállította: Masits László